

NEEM GEEN RISICO'S, LEES HET ETIKET

Een driehoek met doodshoofd, vlammen of een hand waarop druppels vallen. In combinatie met een kruis in een driehoek betekent dit: let op, gevaarlijke stoffen! Een toolboxmeeting bereidt monteurs voor op het verstandig omgaan met deze producten.

■ TEKST: MATHILDE VAN HULZEN ILLUSTRATIE: BOB LEENDERS

Onder gevaarlijke stoffen vallen onder andere chemische producten, brandstoffen en aardgas. Denk aan ammoniak, lasrook, huidirriterende stoffen, reprotoxische stoffen (met een negatieve invloed op de vruchtbaarheid), sensibiliserende stoffen (hiervan krijg je een allergie) en ethyleenoxide. Naar schatting komt daarnaast een half miljoen Nederlanders in aanraking met allerlei vluchtige organische stoffen (vos) die vrijkomen bij verdamping van aardolieproducten. Voorbeelden zijn benzine, verf, inkt, oplos- en schoonmaakmiddelen. Op korte termijn kan dat leiden tot misselijkheid, hoofdpijn, duizeligheid en hartkloppingen. Wie langer bloot staat aan deze stoffen loopt kans op het organisch psychosyndroom (ops, ook wel schildersziekte genoemd). Ook installateurs werken dikwijls met deze stoffen. Tot slot zijn er stoffen die brand kunnen veroorzaken of explosies.

■ TOOLBOXMEETING

Werknemers in de installatiebranche hebben dagelijks te maken met allerlei vormen van fysieke belasting en onveilige situaties. Dat kan op den duur leiden tot ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid. Toolboxmeetings zijn speciaal ontwikkeld om de fysieke belasting terug te dringen en (bijna-)ongelukken te voorkomen. Dit is het elfde deel uit de serie.

Gevarenklassen

Werkgevers moeten de veiligheid en gezondheid van hun medewerkers waarborgen. Dat betekent dat de werkgever van tevoren de risico's moet inventariseren die de monteurs lopen bij het gebruik van gevaarlijke stoffen. Of als ze lekkages van gevaarlijke stoffen moeten onderzoeken, een lek moeten dichtmaken of de gevaarlijke stoffen moeten opruimen. De werknemer moet van de risico's op de hoogte worden gebracht, zodat hij extra beschermende maatregelen kan nemen.

De leverancier van een gevaarlijke stof, de arbodienst of een gespecialiseerde adviseur kan precies vertellen hoe er met een bepaalde gevaarlijke stof moet worden omgegaan. Tijdens zowel het gebruik als het vervoer. Het etiket op een verpakking maakt ook al veel duidelijk. Vluchtige organische stoffen zijn bijvoorbeeld ingedeeld in klassen (K0, K1, K2 en K3). K0 vloeistoffen veroorzaken vanwege hun hoge vluchtigheid het snelst een brand of explosie en zijn dus het gevaarlijkst. Sommige werkplekken maken gevaarlijke stoffen extra gevaarlijk, zoals plaatsen met weinig of geen ventilatie en afgesloten of besloten ruimten. Ook als de gevaarlijke stoffen open-en-bloot staan, zijn de risico's vergroot.

Stoplichtmodel

Bij een toolboxmeeting over gevaarlijke stoffen staat bewustwording van de risico's voorop. Belangrijke tips zijn: werk zorgvuldig en schoon. Voorkom ontleding van statische elektriciteit. Houd zo weinig mogelijk

INDRINGEND GESPREK

Vóór de VCA-certificering heette het bij Marwo Technisch Bureau uit Amstelveen gewoon een werkvergadering, tegenwoordig toolboxmeeting. 'Die houden we dus maandelijks', zegt directeur-eigenaar Hans Marsfelder. 'Voorafgaand aan een project nemen we daarnaast ook nog eens de specifieke risico's door.'

De tien monteurs bij Marwo leveren klimaatinstallaties voor zowel nieuwbouw als bestaande bouw. Daarbij gaat het om grote, geavanceerde installaties voor de utiliteitssector of kleinere installaties voor de particuliere markt. Of om kleine aanpassingen aan installaties in de private en publieke sector.

Vooraf bij installaties in zwembaden werken de monteurs vaak met gevaarlijke stoffen, zoals chloor, bleekloog, natriumchloride in combinatie met zwavelzuur, koolstofdioxide en stikstof. 'We vertellen de monteurs onder andere wat voor stoffen het zijn, wat de gevaren zijn en welke persoonlijke beschermingsmiddelen ze moeten meenemen. Voor chloor en bleekloog hebben ze speciale handschoenen en verder hebben ze gelaatsbeschermers die meer bieden dan een gewone veiligheidsbril. Ze krijgen instructies over hoe ze die spullen moeten gebruiken en dat komen we onaangekondigd op het werk controleren. Dat geldt overigens ook voor alle andere toolbox-onderwerpen. Als het voor komt dat iemand die beschermingsmiddelen niet gebruikt, volgt er een bijzonder indringend gesprek. We laten zien dat er

altijd ongelukken kunnen gebeuren en dat je na zo'n ongeluk enorm gehandicapt door het leven gaat. Dat komt echt wel over.'

Marsfelder heeft gemerkt dat medewerkers in de uitvoering steeds meer nadenken over veilig werken. 'Ik heb wel eens een monteur bij me gehad die klaagde hoe ik hem naar een werk kon sturen zonder veiligheidsgordel. Dus meedenken doen ze zeker. Die maandelijksse toolboxmeetings blijven echter wel noodzakelijk, want anders zakt het weg.'

Het valt hem op dat opdrachtgevers zich soms niet bewust zijn van hun verantwoordelijkheid als het gaat om veiligheid op de werkplek. 'Opdrachtgevers die in zee gaan met een lidbedrijf van Uneto-VNI kunnen ervan uitgaan dat het bedrijf op de hoogte is van alle arbowetgeving. Hun zorgplicht is dan afgedekt. Van die zorgplicht zijn lang niet alle opdrachtgevers zich bewust.'

Ook ergert Marsfelder zich als onderaannemer wel eens aan de gang van zaken op een werk. 'Dan worden bijvoorbeeld de trapgaten niet afgeschermd. Staat er in het nieuws dat die week iemand omkomt door een val, dan zijn die trapgaten ineens binnen het uur afgetimmerd. Dat heeft niks te maken met werkdruk, alleen met slordigheid en onnadenkendheid. Ja, veilig werken kost energie, maar dat we nog nooit ongelukken hebben meegemaakt, komt volgens mij echt door die toolboxmeetings.'

(licht) ontvlambare, explosieve, oxiderende en met water reagerende stoffen op voorraad in de werkruimte. Sla grote voorraden op in een opslagplaats buiten het gebouw en kleinere voorraden in een speciale kast. Neem gemorste stoffen op met een universeel absorptiemiddel en verwijder gebruikte flessen met ether na een half jaar (ongeopende na een jaar). Werk in een zuurkast of met voldoende afzuiging of ventilatie en laat die systemen jaarlijks keuren. En gebruik geen open vlam voor verwarming, maar een explosieveilige elektrische voorziening.

Gevaarlijke stoffen kunnen ook voorkomen op een werklocatie. Daarover moeten monteurs ook goed worden voorgelicht. Voordat een monteur aan het werk gaat, kan hij een laatste-minuutrisicoanalyse (LMRA) uitvoeren. Die analyse bestaat uit een stoplichtmodel in drie stappen: beoordeel het risico, neem maatregelen om het risico te verminderen en neem actie voor een veilige uitvoering. De monteur kan zich bijvoorbeeld afvragen wat hem tijdens het werk kan overkomen en hoe hij dit risico kan uitsluiten. Hij moet weten wat er in de werkvergunning en de Taak Risico Analyse (TRA) staat. Ook moet hij precies weten welk gereedschap en welke persoonlijke beschermingsmiddelen hij nodig heeft om het werk veilig uit te kunnen voeren. Diezelfde vragen moet hij zichzelf ook stellen

na een werkpauze. Twijfel? Overleg dan met de leidinggevende of veiligheidskundige.

Geel bord

Sommige gevaarlijke stoffen kunnen explosies veroorzaken. Dat geldt voor gassen, maar ook voor hoge concentraties stof. De werkgever moet in dat geval de werkplek in gevare zones indelen. Voor gasexplosies gaat het om zone 0 (het binnenste van een reactievat), zone 1 (gebieden rondom breekbare apparatuur of leidingen van glas) en zone 2 (opslagplaatsen voor brandbare vloeistoffen). Voor stofexplosies gelden de gevare zones 20 tot en met 22. Voor elke gevare zone is wettelijk bepaald welk materieel en welke beveiligingssystemen mogen worden gebruikt. De zones worden gemarkeerd met een driehoekig, geel bord. Voor nieuwe opslagplaatsen van gevaarlijke stoffen moet de werkgever een RI&E en ARI&E opstellen en aangeven hoe hij de risico's beheerst. Soms is een ongevalsscenario verplicht. Voor bestaande opslag gelden nog oude regels. Wel moet de brandbeveiliging volledig voldoen.

MEER INFORMATIE

- www.arboportaal.nl
- www.veiligengezondwerken.nl
- www.groepvts.nl